

dovatel fakticky z odůvodnění usnesení NS vůbec nedozví, z jakých právních důvodů (na základě jakých právních úvah dovolacího soudu) bylo jeho podání odmítnuto jako nepřipustné.⁹

ÚS v projednávané věci shrnul, že

„z odůvodnění napadeného usnesení nelze vůbec seznat, z jakého konkrétního důvodu vlastně (NS, pozn. aut.) dospěl k závěru, že dovolání stěžovatelky považuje za nepřipustné. Jak přitom již bylo uvedeno, i odůvodnění usnesení NS odnímající podané dovolání pro nepřipustnost musí splňovat alespoň požadavky předvídatelnosti a srozumitelnosti, kdy z něj musí být dostatečně patrné, na základě jakých důvodů dospěl NS k závěru o nepřipustnosti projednávaného dovolání... I v minimalisticky formulovaném odůvodnění napadeného usnesení tedy bylo s ohledem na shora uvedené povinnosti dovolacího soudu potřeba uvést, zda tvrzené námitky stěžovatelky, dle nichž bylo rozhodnutí obecného soudu v rozporu s předchozí judikaturou NS, jsou důvodnými či nikoliv.“¹⁰

III. Důvody dovolání – rozdíl mezi otázkou skutkovou a právní¹¹

V citovaném nálezu se ÚS zabýval ústavní stížností stěžovatele směřující kromě rozhodnutí odvolacího soudu také proti usnesení předsedy senátu NS, kterým bylo dovolání stěžovatele odmítnuto pro vady. Podle NS stěžovatel uplatnil jiný dovolací důvod, než který je uveden v § 241a odst. 1 OSŘ. V tomto nálezu byla řešena veskrze totožná problematika jako ve shora uvedeném nálezu sp. zn. II. ÚS 849/16, na který ostatně ÚS v této věci také odkazuje.

Podstata věci řešené pod sp. zn. II. ÚS 3643/15 spočívala v tom, že dovolací soud dovolání odmítl pro vady, když zjistil, že dovolatel uplatnil jako dovolací důvod otázku skutkovou a nikoliv právní. Ústavní soud věc ovšem viděl na rozdíl od NS opět jinak, když konstatoval:

„I když totiž (NS, pozn. aut.) vyhodnotil dovolatelem předestřenou otázku jako otázku skutkovou, tato skutečnost jej nezabavuje povinnosti posoudit přinejmenším ten její právní aspekt, zda namítané pochybení odvolacího soudu nemohlo založit porušení ústavně zaručených práv a svobod dovolatele. Existenci otázky zásadního právního významu v případech, kdy bylo možné mezi skutkovými závěry a provedenými důkazy konstatovat extrémní rozpor, popř. bylo hodnocení provedených důkazů založeno na libovůli obecných soudů, ostatně již ve vztahu k dřívější právní úpravě připustil i NS (srov. usnesení z 31. 1. 2012, sp. zn. 28 Cdo 1697/2011). Toto hodnocení však v žádném případě nelze přenášet do fáze posuzování naplnění formálních požadavků k projednání dovolání.“¹²

Lze shrnout, že pokud tedy dovolatel uplatní jako dovolací důvod otázku skutkovou a nikoliv právní, slovy ÚS:

„Tuto skutečnost... nelze ztotožňovat s vadou dovolání spočívající v tom, že neobsahuje vymezení důvodu dovolání ve smyslu § 241b odst. 2 a 3 OSŘ.“¹³

Stejně jako v případě řešeném v nálezu sp. zn. II. ÚS 849/16 konstatoval ÚS porušení práva na zákonného soudce, jelikož

„napadené rozhodnutí NS neobstojí, neboť o něm bylo rozhodnuto toliko předsedou senátu, a to v situaci, kdy se nejednalo o „prosté“ vady řízení, kdy by bylo dovolání odmítáno např. pro opožděnost či neoprávněnost dovolatele apod.), nýbrž o posouzení, zda má dovolací argumentace stěžovatele charakter právní či skutkový, což má jednoznačně konsekvence při řešení otázky připustnosti dovolání.“¹⁴

IV. Důvody připustnosti dovolání aneb ještě jednou otázka skutková a právní¹⁵

V tomto případě se ÚS zabýval ústavní stížností stěžovatelky směřující proti všem rozhodnutím nalézacích soudů, včetně usnesení předsedy senátu NS, kterým bylo její dovolání odmítnuto z důvodu jeho nedostatků. Stěžovatelka v dovolání podle NS neuvedla, v čem spatřuje splnění předpokladů připustnosti dovolání, přesněji při řešení jaké právní otázky se měl odvolací soud odchýlit od ustálené rozhodovací praxe NS. Současně měl být v dovolání vymezen jiný dovolací důvod, než který je uveden v § 241a odst. 1 OSŘ.

ÚS na rozdíl od NS shledal, že z dovolání stěžovatelky je patrné, v čem spatřovala připustnost dovolání. ÚS přitom připomenul, že

„zákon nestanoví konkrétní způsob, jakým má být v dovolání uvedeno, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů připustnosti dovolání. Tyto skutečnosti z něj musí být seznatelné, mohou však být vyjádřeny v kterékoliv jeho části (srov. nále z 19. 11. 2015, sp. zn. I. ÚS 354/15).“

Podle ÚS tak byl ve stěžovatelčině dovolání jednoznačně uveden dovolací důvod, který zcela zřejmě spočíval v tvrzeném nesprávném právním posouzení věci. A navíc zde – přestože mohla být patrně formulována precizněji – byla i vymezena otázka procesního práva. V této souvislosti ÚS poznamenal, že tím, zda stěžovatelka skutečně vymezila relevantní právní otázku procesního práva, se má dovolací soud zabývat až v rámci posuzování připustnosti dovolání, a nikoliv v souvislosti s posuzováním jeho obsahových náležitostí.

V návaznosti na to ÚS opět zopakoval rozdíl mezi odmítnutím dovolání pro vady a odmítnutím dovolání pro nepřipustnost a vztah těchto rozhodnutí k ústavní stížnosti (viz závěr tohoto příspěvku).¹⁶ ÚS pak ještě poukázal na to, že

„rozhraničení mezi skutkovými a právními otázkami není zcela zřejmé, a proto účastníci řízení nemohou být sankcionováni, pokud mají v dobré víře – byť mylně – za to, že platně otevřeli otázku (zásadního) právního významu.“¹⁷

S ohledem na to tak v projednávané věci ÚS uzavřel:

„i když dovolatel podle názoru dovolacího soudu nesprávně posoudil, zda se jím předestřený dovolací důvod či otázka, od níž se má odvíjet připustnost dovolání, týká právního posouzení věci, toto pochybení s ohledem na nejednoznačnost rozhraničení právních a skutkových otázek nesmí mít vůči němu takové následky, že se proti rozhodnutí odvolacího soudu již nebude moci bránit prostřednictvím ústavní stížnosti.“¹⁸

9) Tamtéž, bod 23.

10) Tamtéž, bod 26.

11) Nález ÚS z 10. 1. 2017, sp. zn. II. ÚS 3643/15. Senát ve složení Jiří Zemánek (soudce zpravodaj), Kateřina Šimáčková a Vojtěch Šimíček.

12) Tamtéž, bod 17.

13) Tamtéž, bod 19.

14) Tamtéž, bod 20.

15) Nález ÚS z 15. 3. 2017, sp. zn. II. ÚS 1966/16. Senát ve složení Pavel Rychetský (soudce zpravodaj), Jiří Zemánek a Vojtěch Šimíček.

16) Přehledně k této otázce srov. Šimíček, V. Vztah dovolání a ústavní stížnosti včera, dnes a zítra. Bulletin advokacie, 2016, č. 7–8, s. 17.

17) Nález ÚS sp. zn. II. ÚS 1966/16, bod 26.

18) Tamtéž, bod 34.